

Alexa Gaspariová

Jděte a dělejte lidem radost

Portrét Marie Jendruchové, lékařky, manažerky orchestru a matky devíti dětí

Znáte to? Jste tak dojatí, že vám běhá mráz po zádech a do očí se tlačí slzy. Něco takového jsem zažila na večerní mši svaté v sobotu u sv. Blažeje v Salcburku. Těžko vysvětlit, čím to bylo: svatým děním na oltáři? Nebo zpěvem a instrumentální hrou sourozenců Jendruchových, kteří mši doprovázeli? Bylo to obojí, a přece *jedno*. Protože těch devět mladých lidí bohoslužbu nejen doprovázelo, oni ještě více hráli srdcem se zřetelnou touhou udělat Bohu radost a jeho božské konání přiblížit a zprostředkovat všem přítomným.

Po mši svaté byl ještě koncert, směs různých skladeb, dojemných, veselých, svižných i těch, které vedou k zamyšlení. Škoda, že to neslyšelo více lidí, myslím si a otáčím se za matkou těchto svěžích a osvěžujících mladých lidí. Sedí zcela vzadu, což jí velice sluší, protože jako lékařka není zvyklá na světla ramp.

Setkaly jsme se před několika týdny na Slovensku u jednoho přítele – kněze z Mostu u Bratislavy. Již dávno mi P. Červený vyprávěl o Marii a Milanovi Jendruchových, kteří dostávají mezitím pozvání ke koncertům z celého světa. Když jsem Marii Jendruchovou požádala o rozhovor, divila se: „My jsme docela normální rodina,“ odpověděla, „akorát s trochu větším počtem dětí.“

O této pohledné sympatické ženě by nikdo neřekl, že je matkou devíti dětí. Narodila se v Bratislavě v roce 1948 a sama pochází z velké rodiny. Bylo jich doma třináct dětí. Dědeček z otcovy strany byl z Bavorska a oženil se s německy mluvící ženou z Bratislavy. Syn z tohoto manželství si vzal zase Němko-Italku. Oba jsou hluboce věřící a nemají strach žít z víry a víru dále předávat svým dětem, i když za komunismu to nebylo tak zcela bezpečné.

„Můj otec vždycky říkal: – Nemůžeš být rozdělený člověk, na jednu stranu komunistický a na druhou katolický. To bylo pro nás děti jako Písmo svaté,“ vypráví Marie se zjevnou hrdostí na svého otce.

Tento postoj, se kterým se otec neskrýval, ho stál po válce ztrátu praxe zubního lékaře. V padesátých letech mu byla odepřena občanská práva. Musel přeseďlat na stolařinu. Jeho přesvědčení a hrdost zůstaly nedotčeny. Jeho dětem to imponovalo a rozptýlilo všechny možné budoucí pochybnosti. I pro Marii byla proto víra od malička důležitá, pro její rodiče je přece samozřejmé, že přinášeli kvůli ní velké oběti.

V 15 letech, kdy se člověk rozhoduje pro svou vlastní cestu, rozhodla se Marie jasně pro Krista. Jediná ze třídy není v pionýru. „Hledala jsem Boha a on si našel mne,“ tak prý to bylo jednoduché, vysvětluje Marie s úsměvem a vypráví mi klíčovou epizodu ze svého života. Jednoho dne předložila řediteli žádost, že chce navštěvovat výuku náboženství. To byla v tu dobu neslýchaná žádost. „Žádné náboženství. Musíš být pionýrkou!“ zní jeho podrážděná odpověď. „To není možné,“ odpovědělo statečné děvče, „nemohu se na tom podílet. Jsem katolička.“ Ředitel ji na dvoře před celou školou – bylo to 450 žáků – prohlásil za zrádkyni socialismu: „Jen přes moji mrtvolu se může dostat na další školu.“

Případ její víry ještě více posílil. A přece aby mohla školu dokončit, opustí tuto školu a navštěvuje gymnázium vzdálené dvacet kilometrů.

Sourozenci jsou v otázkách víry rovněž jednotní a rozhodnou se, že budou pro náboženství pracovat v ilegalitě. Tisknou na zahradě náboženské knihy napsané na psacím stroji. Marie a její sestra se připojí k náboženské skupině mladých, kterou vede v ilegalitě Silvo Krčméry. Její bratr, budoucí kněz, se dostal pro své náboženské přesvědčení do komunistického vězení. Další uteče do Německa a tam se rovněž stane knězem. V r. 1968 se Marie přihlásí na studium medicíny. Ten den potká jednu bývalou učitelku, černě oděnou. Zeptá se jí, co se stalo. „Ty to nevíš? Jdu právě z pohřbu ředitele.“ A tak se vyplnila jeho výpověď – „Jen přes mou mrtvolu.“ On to ovšem myslel jinak.

Ale s umístěním po absolvování je to těžké. Její postoj ke komunismu je obecně znám. Dveře bratislavských nemocnic zůstávají zavřené. Jeden politik z Prahy ji vezme s sebou a dá jí dobrý tip: ať to zkusí u jednoho významného chirurga. Patří sice ke kritikům režimu, ale může si to dovolit, protože se u něho léčí političtí prominenti.

A tak Marie zakotví v Gelnici u dotyčného profesora a začne studovat chirurgii. Ve stejném místě pozná svého muže Milana. Je učitelem na tamní hudební škole. V r. 1975 slaví svatbu. Ale již za dva měsíce Marie těžce onemocní.

Příčinou je obyčejná operace mandlí. Nastoupí krvácení, bere antibiotika, ale ta vyvolají těžké záněty všeho druhu. Těžce postižen je především srdeční sval. I když je ošetřována v různých nemocnicích, její stav se nelepší. Nakonec se dostaví těžká sepe s vysokou horečkou. Dvakrát upadne do komatu, jednou dokonce na 7 dnů. Když lékaři nevidí žádnou vyhlídku na vyléčení, propustí Marii domů, aby mohla zemřít u svého manžela. Vážila tehdy 33 kg.

Jak Marie prožívala tuto dobu? „Stále jsem doufala a věřila, že moje nemoc představuje jen zkoušku, nikoliv konec. Subjektivně jsem nikdy neměla dojem, že mám zemřít,“ vzpomíná si.

Obrat přinesla jedna kniha od Gándího. Velký Ind v ní vypráví, jak vyléčil svou smrtelně nemocnou ženu. To se pro ni stane směrnicí, podle které přistupuje ke zdánlivě bezvýchodné situaci. Vysadí všechny léky a živí se jen bylinami, minerální vodou a různými šťávami, až může začít s dětskou výživou. A je jí stále lépe. Dokonce i srdce, které se enormně zvětšilo, se vrátí ke svým normálním rozměrům. Po letech se dověděla, že se za ni modlilo mnoho lidí, konali dokonce 24 hodinové adorace.

Těch 13 měsíců dlouhého utrpení je pro mladý manželský pár velkou zkouškou lásky, ale vyšli z toho posilněni, jak Marie ujišťuje. A ještě něco: Je od té doby přesvědčena, že Bůh má s ní nějaký zvláštní záměr. Nejdříve jí ale lékaři sdělili, že v důsledku zánětů zůstane neplodná... Jenže Bůh to všechno viděl zcela jinak, protože již za půl roku čekala Marie své první dítě a po skončení těhotenství je zcela zdravá.

Ptám se jí, zda už tehdy myslela na velký počet dětí. Marie se směje: „Nikoliv. To jsme nikdy neplánovali. Pro nás bylo jasné jen to, že přijmeme všechny děti, které nám Bůh daruje. Vždy jsme říkali: Žít a nechat žít. Mnoho dětí, to pro nás nebyl vůbec problém. Mysleli jsme si: Když ptáčky v přírodě vždy najdou něco k snědku, nemusíme dělat velké spekulace, jak to bude fungovat u nás.“

Jedenáct měsíců po prvním přišlo druhé dítě. A tak to šlo dále. Dohromady mají dnes Jendruchovi devět dětí. Mezitím byly i těžké doby. Také mnoho dětí ztratili: třikrát dvojčata, všechno chlapce, a tři děvčátka. „To jsou teď naši andělé strážci.“ Devět dětí pochovat. Absolutně nepředstavitelné. Strašné. Měním téma a zjišťuji, zda měli vždy dost místa pro tolik dětí. Odpovídá klidně: „Místa bylo vždy dost, i když jsme bydleli v těsném bytě.“ Mohu jen žasnout, ale ona se směje: „To pro nás nebyl žádný problém. Byt byl malý, ale děti byly také malé. Moji rodiče mě vychovali v odříkání. Můj otec mi vždy

říkal: nesmíš vydat nikdy víc, než máš. A z toho, co máš, odlož vždy nějakou korunu na horší časy.“ Zajistila jste si nějakou pomoc? Na mou znepokojující otázku odpoví: „Děti nepřišly najednou. Dobře jsme si všechno zorganizovali. Zcela jednoduše. Když jsem byla v nemocnici s porodem, nahradila mě doma tchyně. Když jsem pak byla zase doma, byly první týdny obtížné, ale bylo tu tolik radosti a lásky k nově narozenému životu. Větší děti vždy ochotně pomáhaly. A byla zde i pomoc zvenčí. Moje hluchoněmá sestra přicházela a chodila s dětmi na procházku. Tak jsem měla i čas na svou práci.“

Pak dodává: „To nejobtížnější bylo, že jsem málo spala.“ A finančně? „Pro mě bylo jasné, že musím zůstat s dětmi doma. Moje maminka byla také vždy doma. Přijít do prázdného, studeného bytu není pro děti nic krásného. A ti nejmladší přijdou vždy první. Věděla jsem, že můj manžel Milan dělá všechno, co je v jeho silách, a ostatní jsme přenechali Bohu, aniž bychom čekali něco zvláštního. To nejdůležitější pro nás vždy byla rodina. Ta má ve všem přednost.“

K velkému překvapení brzy zjistili, že jejich děti mají všechny po otci hudební nadání. Od malička navštěvovaly hudební školu, ve které otec Milan vyučuje. Každé dítě hraje alespoň na jeden nástroj. Čtrnáctiletá Debora jich ovládá nejvíce: šest. V r. 1992 zpívaly Jendruchovy děti poprvé ve škole přede všemi rodiči.

Pro Marii a Milana nejsou talenty jejich dětí samozřejmostí a přemýšlejí, proč jejich ratolesti dostaly od Boha takové zvláštní nadání. To musí mít přece nějaký smysl. „Odpověď, kterou jsme dostali, byla: Jděte a dělejte radost lidem a nenechte si talenty pro vlastní rodinu a potěšení!“ Pro Marii je nyní její povolání jasné: připravovat se svou rodinou jiným lidem radost a vést je k Bohu. Myslím, že všechno, co ve svém životě zažila, vytrpěla a přestála, proměnilo se v lásku, radost, vděčnost a v hlubokou víru. Jak jsem poznala její děti, všechno to od ní od mala přijímaly.

Vraťme se zpět do devadesátých let. Modlitba a rozhovor s dětmi vedly v roce 1994 k založení vlastní hudební skupiny Jendruchovců se šesti dívkami a třemi hochy, narozenými mezi lety 1977 až 1992. Otec funguje jako hudební ředitel. Hudební skladby sám píše a přizpůsobuje je rozdílnému nadání sourozenců a nástrojům, které ovládají. Bývalá operní pěvkyně, profesorka na hudební škole, pečuje o výuku zpěvu a hlasovou výchovu. Všechno ostatní dělají mladí sami.

Když se rozneslo, jak dobře si tato rodinná hudební skupina vede, začala se hrnout pozvání na koncerty a doprovod bohoslužeb. První zahraniční vystoupení uskutečnila skupina u Mariina bratra, který je knězem v Německu. Mezitím procestovali Evropu od Finska a Norska přes Polsko až k Itálii. Ale i Severní Amerika a Austrálie již byly na programu. Uskutečnili více než 1000 koncertů. Vystupují také v rádiu a v televizi. Medaile guvernéra Pensylvánie je jedním z mnoha vyznamenání.

Neuvěřitelná je šíře jejich repertoáru: od starých skladeb přes muzikály, církevní hudbu, árie, lidovou hudbu až po současnou a taneční hudbu, a to všechno v různých řečech, informuje matka.

Aby školní vzdělávání při cestování nepřišlo zkrátka, vyučují starší děti ty mladší a vyučují samozřejmě i rodiče. Marie si rychle osvojila všechno, čeho je zapotřebí, aby dětem lépe rozuměla a mohla je dobře doprovázet, ať už jde o výuku nebo o hudbu. Úkoly se během cest nerozdělují nějak přísně, ale o pobyt, kontakt s tiskem atd. se stará jako manažerka Marie. Když jsem srovnávala jejich rodinu s rodinou Trappových, řekla mi Marie, že předposlední dítě Trappů, sestra františkánka, navštívila jeden z jejich koncertů v Pittsburghu.

Ptám se se zájmem, jak se u dětí rozvíjela víra. Marie vysvětluje zcela stručně: „Jsem si jista, že všechny naše děti jsou věřící. Ale každé hledá svou vlastní cestu. Bůh si tě

najde, říkám jim. Ale musíš ho hledat. Že děti chtějí svou víru a svou radost předávat dále, to jsem již sama zažila. Je to cítit při jejich vystoupeních. Oni nehrají, oni se dávají, rozdávají.“

Marie dále vysvětluje: „Hudba může oslovit všechny lidi, na celém světě, lidi s rozličnými pocity: takové, kteří mají veselé, otevřené srdce, i ty, kteří mají obavy a starosti.“ Domnívám se, že jsem pochopila dobře: nejde jen o duchovní koncerty. „To souhlasí. My přímo o Bohu mluvíme málo. Mluvíme o lásce, radosti, o výzvách života a mnohém dalším. Není třeba vždy mluvit přímo o Bohu. Ale náš křesťanský život musí být zřetelný a musí ho posluchači cítit. To, co chceme vyjádřit svým životem a svou hudbou, je, že bez Boha lásky není budoucnosti. Že víru není možno oddělit od života. Důležitější je žít 10 přikázání v radosti než o nich mluvit. Pak život potvrzuje víru.“

Mnoho reakcí posluchačů a dojemná setkání potvrzují tuto Mariinu výpověď. Lidé po koncertech přicházejí za nimi, vyprávějí jim o svém životě a říkají např.: „Dnes jsme se cítili jako v nebi.“ Jeden starý muž, který během vystoupení mnoho plakal, řekl toto: „Bylo to poprvé od smrti mé ženy před 5 lety, kdy jsem vyšel ven. Nyní vím, jak v nebi zpívají andělé, a jsem šťasten, protože jsem si jist, že moje žena v nebi dobře poslouchala.“ Jako andělé v nebi? Je to skutečně tak. Při vstoupení mladých, především při mši svaté, se ve vzduchu chvěje něco nebeského, co se ani nedá nějakými superlativy vyjádřit. Jak říká Marie v letáku Jendruchovců: „Lidé mluví mnoha různými jazyky a tato různost způsobuje rozdílnost názorů a obavy. Andělé mají jednu univerzální řeč. Je to řeč hudby, které všichni rozumí. Bůh uděluje schopnost mluvit s lidmi touto řečí, aby udělal svět lepší, více andělský.“ Jendruhovci mluví touto řečí a jejich povoláním je dát se Bohu k dispozici, aby hudbou přinášeli lidem jeho poselství. Tak může zasáhnout srdce mnoha lidí, aby jim dal radost a naději, jako to vyjádřila jedna polská žena, která přijela na několik jejich koncertů zvláště až z Polska. Při posledním jim dala lístek: „Děkuji za svůj život,“ stojí v něm. Později jim vyprávěla, že díky jejich hudbě překonala obtížné období svých depresí. Jeden mladý muž z Thajska vyjadřuje svou vděčnost a učí se slovensky, aby se s nimi na jejich vystoupení v Austrálii mohl modlit Otče náš v jejich rodné řeči.

Zvláště vděční jsou Jendruhovci za setkání s Janem Pavlem II. v Římě. Jsou velice rádi, že mu v srpnu před jeho smrtí mohli něco zazpívat. Papež jim pak požehnal a řekl: „To je velice krásná rodina. Jděte svou cestou. Dělejte to dále!“ Byla to jen náhoda, že v den jeho smrti byli ve svatyni ve Wadovicích, kde další den zpívali při třech mších? S velkým dojetím vypráví Marie o tomto dni: „Byli jsme celí otřesení. Při mši jsme zpívali všechny jeho oblíbené písně polsky. Bylo mnoho pláče. Pro naše děti to bylo velice těžké, aby ve smutku našly samy sebe a zpívaly ještě většímu smutku přítomné farnosti.“

Marie pokládá setkání s papežem za zvláštní požehnání a potvrzení svého poslání. Má teď opravdu jen „docela normální rodinu – s větším počtem dětí“?

*Z Vision 2000 – 3/2006
přeložil -Iš-*

(Více na www.jendruhovci.org)